1.4 Súlad s predpismi pri používaní UI

> **Upozornenie:** Túto kapitolu sme starostlivo pripravili, no právo v oblasti UI sa rýchlo mení. Pravidlá sa mohli od zverejnenia zmeniť, preto si vždy overte aktuálnu právnu situáciu a v prípade potreby ju prispôsobte vnútroštátnym predpisom. Táto kapitola nepredstavuje právne poradenstvo.

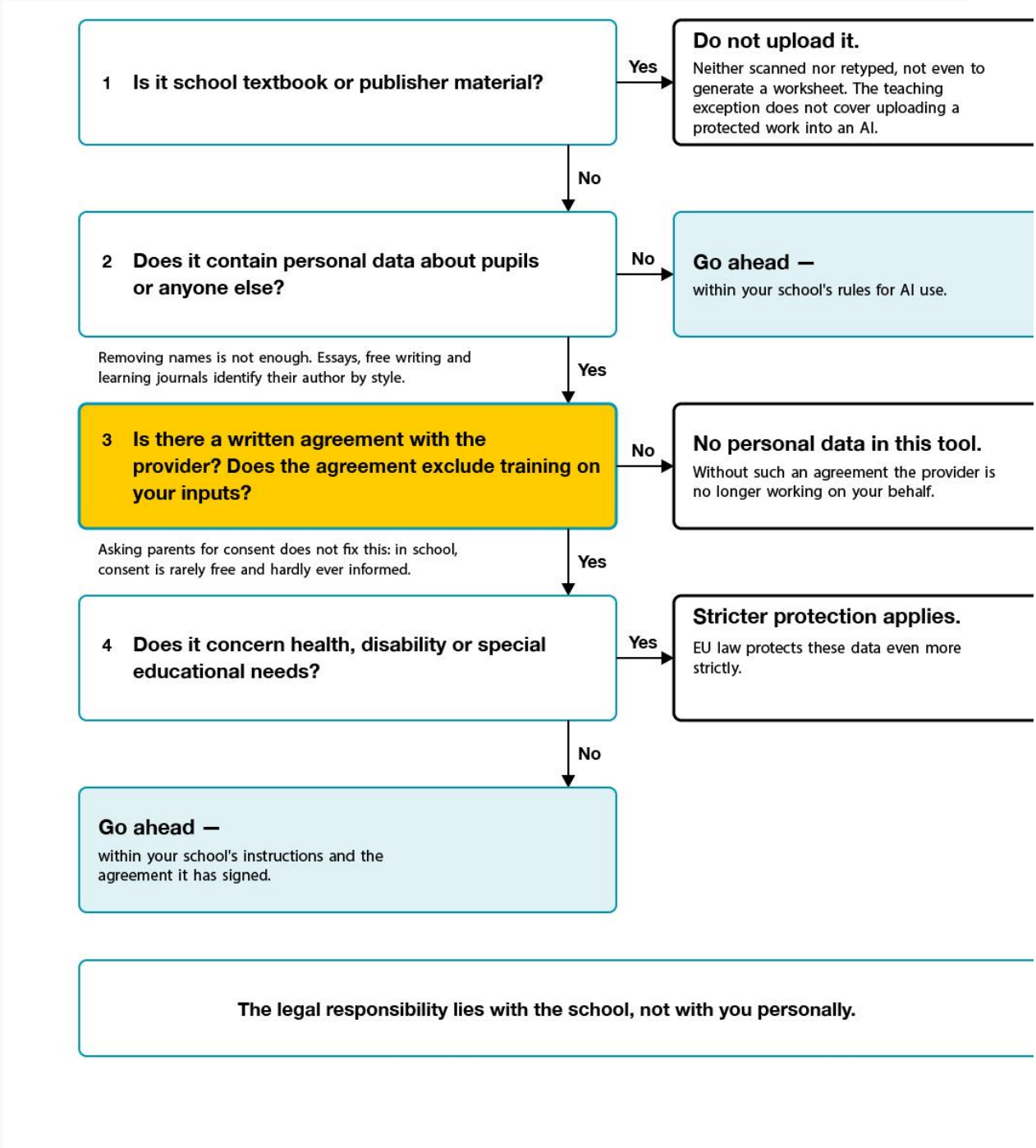
Hlavné posolstvo

- Neexistuje žiadne právne vákuum. Zákon o ochrane osobných údajov platí od začiatku.
- Harmonogram sa posunul. Povinnosti pre vysoko rizikovú UI vo vzdelávaní začínajú platiť 2. decembra 2027, nie v auguste 2026. Skontrolujte si materiály svojej školy (pozri aj 1.6).
- Záväzné už od februára 2025. Systémy, ktoré čítajú emócie žiakov z ich tváre alebo hlasu, sú zakázané a školy, ktoré používajú UI, musia prijať opatrenia na budovanie gramotnosti svojich zamestnancov v oblasti UI. Od augusta 2026 musia chatboty uvádzať, že sú UI, a deepfaky musia byť označené.
- Najnáročnejšou vrstvou je ochrana osobných údajov. Žiadne osobné údaje o žiakoch bez zmluvy, ktorá vylučuje trénovanie na vašich vstupoch; súhlas väčšinou neobstojí; odstránenie mien neznamená anonymizáciu.
- V oblasti autorského práva je problémom samotné nahratie. Výučbová výnimka sa nevzťahuje na vkladanie chránených diel do UI.
- Detektory ako dôkaz neobstoja. Súdy uznali závery vyvodené z konkrétnych skutočností. Pravidlá musia byť jasné vopred a požiadavka uviesť použitie UI je lepšia než zákaz.
- Známkovanie zostáva v rukách človeka. Je to samozrejmé, no dôležité zdôrazniť: mechanické odklepnutie návrhu UI nie je ľudské rozhodnutie.
- Zodpovednosť leží na obstarávaní, nie na vás — a súlad s predpismi umožňuje, nebrzdí. Školy s jasnými pravidlami sú tie, ktorých učitelia hlásia najväčšiu úsporu času.

> Ak si z tejto stránky zapamätáte len jednu vetu: Súlad s predpismi je dom, nie múr.

Čo smiem robiť?

Predtým, ako čokoľvek napíšete, vložíte alebo nahráte, majte na pamäti tieto štyri kroky. Nasledujúci prehľad používajte ako všeobecné usmernenie. Požiadavky vo vašej krajine sa môžu od tu uvedených líšiť. Preto si vždy overte predpisy platné vo vašej krajine a škole.



Obr. 1 (obrázok vytvorený pomocou UI)

„Nie sme si istí ani tým, čo vôbec smieme robiť, a už vôbec nie, pokiaľ ide o ochranu osobných údajov.“

Čitateľský denník, tretí pohľad

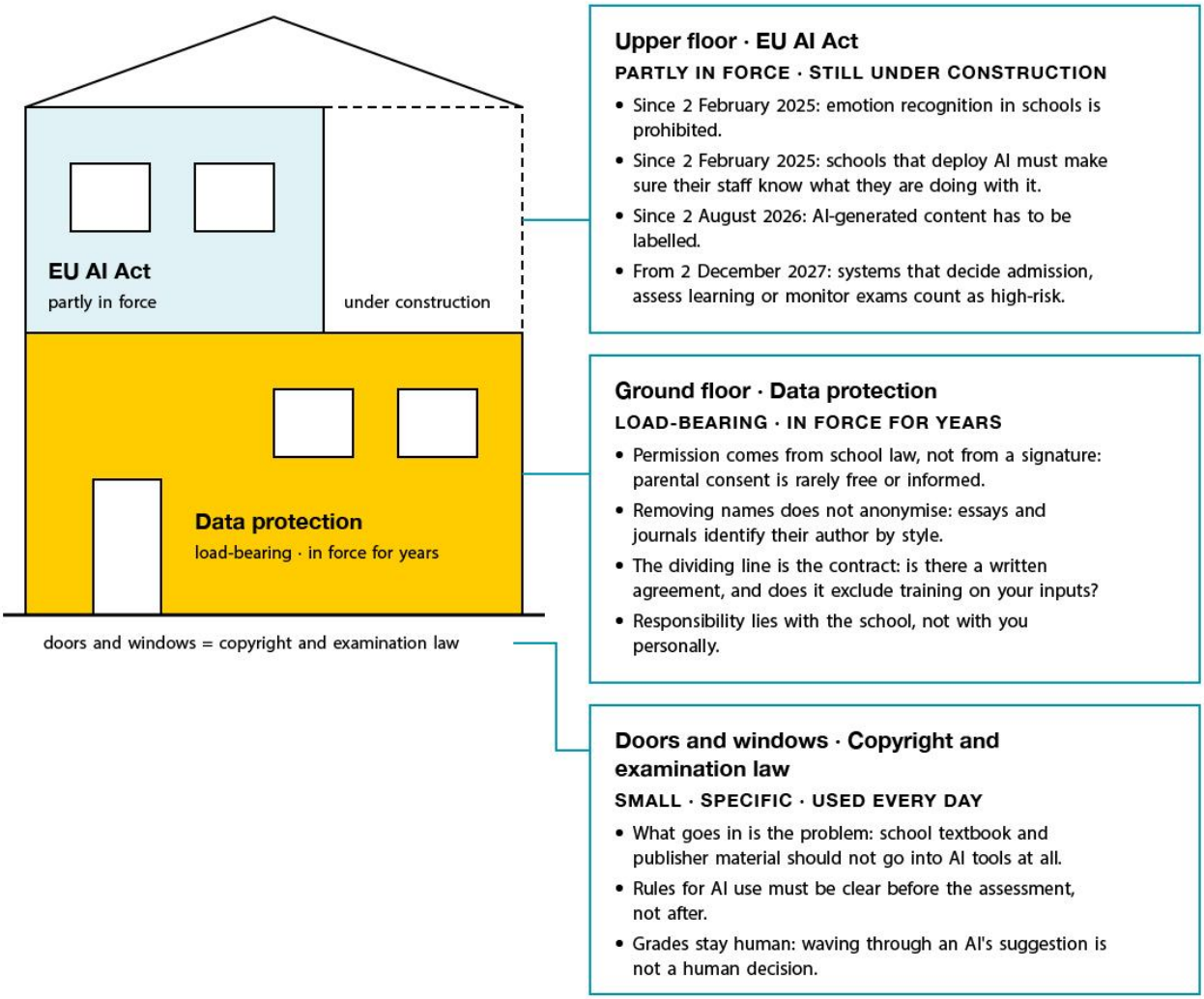
Náš deviatak, jeho čitateľský denník, podozrenie jeho učiteľa. V Kapitole 1.2 to bola otázka učenia; v Kapitole 1.3 otázka profesijného úsudku. Tu je to súdny spis.

V decembri 2025 rozhodol Správny súd v Hamburgu, Nemecko, o návrhu na predbežné opatrenie v tomto prípade. Učiteľ angličtiny si všimol, že čitateľský denník bol napísaný na oveľa vyššej úrovni pravopisu, gramatiky a slovnej zásoby než chlapcova triedna práca o tej istej knihe. Chlapec neskôr priznal, že použil ChatGPT, a škola denník hodnotila ako pokus o podvod. Jeho otec požiadal súd o predbežné opatrenie; súd ho zamietol. Jeho odôvodnenie presahuje tento prípad: žiaci musia predpokladať, že svoju prácu majú vypracovať úplne samostatne, pokiaľ nebola nejaká pomôcka výslovne povolená – neoznámené použitie UI sa preto považuje za podvod aj bez písomného pravidla proti UI. (V tomto prípade učiteľ triede v skutočnosti povedal, že ChatGPT nie je povolený.) Jedno upozornenie treba mať na pamäti od začiatku: ide o rozhodnutie jedného súdu v konaní o predbežnom opatrení a nie je právoplatné.

Toto je vhodná chvíľa vysporiadať sa s najčastejším omylom v tejto oblasti. Neexistuje žiadne právne vákuum. Nikdy neexistovalo.

Dom má tri poschodia

Väčšina učiteľov si právo v oblasti UI predstavuje ako jeden múr, ktorý sa stavia kdesi v Bruseli. Užitočnejšie je však predstaviť si dom, v ktorom už bývate. Základom je ochrana osobných údajov. Je nosná. Bola položená pred rokmi. Riadi vaše bežné utorkové ráno. Horné poschodie je Akt EÚ o umelej inteligencii, európsky zákon o UI, ktorý kategorizuje systémy podľa ich potenciálu spôsobiť škodu a ukladá prísnejšie povinnosti čím vyššie je riziko. Je čiastočne obývané a stále sa stavia, pričom termín dokončenia bol práve posunutý. Dvere a okná predstavujú autorské právo a skúšobný poriadok — malé a konkrétne veci, s ktorými prichádzate denne do styku, bez toho, aby ste si to všimli.



Obr. 2: „Súlad s predpismi je dom“ (obrázok vytvorený pomocou UI)

Prízemie: ochrana osobných údajov, jasnejšia než si mnohí myslia

Spracúvanie osobných údajov niekoho iného si vždy vyžaduje právny základ. Škola ako verejnoprávny subjekt získava svoje oprávnenie v podstate zo svojich zákonných povinností podľa školského práva. Neexistuje žiadne všeobecné oprávnenie, ktoré by prichádzalo automaticky s postavením učiteľa.

Z toho vyplývajú tri dôsledky, ktoré tvoria praktické jadro tejto kapitoly.

Súhlas neposkytuje riešenie. Jedným zjavným riešením by bolo jednoducho sa opýtať rodičov. Tento prístup má však dva nedostatky. Po prvé, súhlas musí byť daný slobodne. V školskom kontexte, kde do hry vstupujú známky, žiadosť učiteľa nepredstavuje slobodnú voľbu. Po druhé, súhlas musí byť informovaný, čo je ťažké dosiahnuť, ak nikto nevie, kde údaje napokon skončia. Oprávnenie musí vychádzať zo školského práva, nie z podpisu, pretože to presúva zodpovednosť

vyššie, mimo vás.

Odstránenie mien neznamená anonymizáciu údajov. V roku 2024 nemecké úrady na ochranu osobných údajov spoločne vyhlásili, že ak je niekoho možné identifikovať z kontextu, údaje sú stále osobné. Toto je v školách obzvlášť problematické, pretože práve typy textov, pri ktorých učitelia najviac chcú pomoc UI — ako sú eseje, voľné písanie a učebné denníky — identifikujú svojho autora podľa štýlu.

Deliacou čiarou je zmluva: poskytovateľ smie spracúvať vaše údaje, ak tak robí výlučne podľa vašich pokynov a existuje o tom písomná dohoda. No v okamihu, keď použije to, čo napíšete, na svoje vlastné účely, dohoda sa rúca, pretože už nekoná vo váš prospech. Praktický test teda znie: existuje takáto dohoda a vylučuje trénovanie na vašich vstupoch? Ak nie, nemali by sa do systému vkladať žiadne osobné údaje.

Stoja za zmienku dve poznámky pod čiarou: údaje týkajúce sa zdravia a zdravotného postihnutia podliehajú podľa práva EÚ ešte prísnejšej ochrane. Do nástroja UI nepatria. A ak učitelia používajú súkromné zariadenia, aspoň dve nemecké spolkové krajiny (Severné Porýnie-Vestfálsko a Bavorsko) jasne uvádzajú, že zodpovednosť za ochranu osobných údajov nesie škola a jej riaditeľ, ktorý musí takéto používanie schváliť.

Horné poschodie: čo Akt o UI už vyžaduje a čo ešte nie

Tu je oprava, ktorá robí väčšinu existujúcich usmernení zastaranými. V júli 2026 EÚ prostredníctvom pozmeňujúceho nariadenia známeho ako Digitálny omnibus (Digital Omnibus) odložila najťažšiu skupinu povinností podľa Aktu o UI pre vzdelávanie — tie, ktoré sa viažu na systémy zaradené ako vysoko rizikové, teda systémy používané na rozhodovanie o prijímaní, na hodnotenie toho, čo sa žiaci naučili, alebo na ich monitorovanie počas skúšok — z augusta 2026 na 2. decembra 2027. Veľké množstvo materiálov napísaných v roku 2025 a začiatkom roka 2026 stále uvádza starý dátum. Ak taký dokument máte aj vo svojej škole, potrebuje poznámku pod čiarou.

Užitočnejšia oprava smeruje opačným smerom: to, čo už platí, je podceňované, a to, o čom sa donekonečna diskutuje, ešte neplatí.

Dve veci sú záväzné už od 2. februára 2025.

- Rozpoznávanie emócií v školách je zakázané. Systémy, ktoré tvrdia, že dokážu čítať pocity žiakov z ich tváre, hlasu alebo tela – analýza nálady, hodnotenie „zapojenia“ z webkamery – sa nachádzajú na krátkom zozname postupov, ktoré Akt jednoducho zakazuje, s úzkymi výnimkami zo zdravotných alebo bezpečnostných dôvodov. Nástroje, ktoré iba zisťujú únavu alebo to, či sa niekto pozerá na obrazovku, sú šedou zónou; to je otázka obstarávania, nie triedy.
- Školy, ktoré nasadzujú UI, musia prijať opatrenia na budovanie gramotnosti svojich zamestnancov v oblasti UI. Od júla 2026 zákon stanovuje, že nemusí byť zaručená žiadna konkrétna úroveň – nerobiť nič však nie je možnosť. Za túto povinnosť nehrozí žiadna pokuta na úrovni EÚ, a preto sa často prehliada; vnútroštátne orgány ju môžu vymáhať od

augusta 2026.

Od 2. decembra 2026 je zakázaná UI, ktorá vytvára sexualizované deepfaky identifikovateľných osôb.

Ak si túto druhú povinnosť prečítate spolu s Kapitolou 1.3, niečo zapadne na svoje miesto. Priepasť medzi tým, vedieť o UI, a byť schopný s ňou aj učiť, už nie je len profesijným problémom. Od februára 2025 majú školy zákonnú povinnosť na nej pracovať.

Od 2. augusta 2026 musia chatboty informovať používateľov, že sú UI, a poskytovatelia musia obsah vygenerovaný UI strojovo čitateľne označovať; samotné školy musia označovať deepfaky a texty napísané UI, ktoré zverejňujú na informovanie verejnosti. Pracovný list, ktorý učiteľ skontroloval, žiadne označenie nepotrebuje. Od 2. decembra 2027 sa uplatňujú povinnosti pre vysoko rizikové systémy – systémy používané na rozhodovanie o prijatí, na hodnotenie toho, čo sa žiaci naučili, alebo na ich monitorovanie počas skúšok. Kto takýto systém používa, preberá na seba vlastné povinnosti vrátane poverenia dohľadom osôb, ktoré majú – slovami Aktu – „potrebnú kompetenciu, odbornú prípravu a právomoc“.

Dvere a okná: autorské právo a skúšobný poriadok

Napriek očakávaniam je to, čo z UI vychádza von, ľahšou časťou. Text alebo obrázok, ktorý UI vygeneruje sama, nemá ľudského autora v zmysle, aký vyžaduje autorské právo, a preto sám osebe zvyčajne nepodlieha autorskoprávnej ochrane; ak ho však človek formuje vlastnými tvorivými rozhodnutiami, výsledok môže byť chránený. To však neznamená záruku, že je „čistý“: v široko sledovanom rozsudku súd v Mníchove zistil, že chatbot si zapamätal texty piesní a reprodukoval ich takmer doslovne. Súd pripísal zodpovednosť poskytovateľovi, nie osobe, ktorá zadala požiadavku. Rozsudok nie je právoplatný.

Výnimka, ktorá učiteľom umožňuje kopírovať materiál pre svoje hodiny, sa vzťahuje presne na toto: kopírovanie obmedzenej časti diela pre danú triedu. Nahratie chráneného diela do komerčného systému UI je iný úkon a výnimka sa naň nevzťahuje. Materiál vytvorený špeciálne na školské vyučovanie, ako sú učebnice a pracovné zošity, je z výnimky v zásade vylúčený, pokiaľ sú preň ľahko dostupné licencie.

Nakoľko by vás to malo znepokojovať? Menej, než naznačuje táto medzera, ale viac než vôbec. Otázka je naozaj nedoriešená: žiadny vyšší súd o nej nerozhodol a odborná literatúra považuje existujúce výnimky za nevyhovujúce danej situácii. Ak by nositeľ práv namietal, išlo by o občianskoprávny nárok, a v praxi je to skôr vecou školskej politiky a obstarávania než niečo, čo môže vyriešiť jednotlivý učiteľ. V praxi je jasný úzky prípad. Je to hranica, ktorú stanovujú vzdelávacie vydavateľstvá, a je to tá, ktorú stojí za to si zapamätať: materiál z učebníc a od vydavateľov by sa do nástrojov UI nemal vkladať vôbec — ani naskenovaný, ani prepísaný, dokonca ani na vytvorenie pracovného listu.

Súdna prax v tejto oblasti je naprieč Európou momentálne nejednotná. Vo februári 2026 rozhodol Správny súd v Kasseli, Nemecko, o dvoch univerzitných prípadoch rovnako a jednoznačne: hoci univerzita nemala výslovný zákaz UI, hranica bola prekročená „už jediným neoznámeným použitím

generatívnej UI“. Rozsudky nie sú právoplatné. V tom istom mesiaci parížsky správny súd v konaní o predbežnom opatrení zabránil univerzite sankcionovať študenta, pretože vopred nestanovila žiadne pravidlo o používaní UI. Švédsky odvolací súd dospel k podobnému záveru už skôr: študent odovzdal tri vymyslené citáty, no pravidlá kurzu povoľovali „všetky pomôcky“ pri domácich prácach, takže neexistovalo pravidlo, ktoré by mohol porušiť. V Holandsku naopak najvyšší správny súd krajiny v júli 2025 potvrdil sankciu voči študentovi práva, ktorý predložil štyri neexistujúce zdroje: podvod bol preukázaný nad rozumnú pochybnosť a na tom, či mal v úmysle klamať, nezáležalo.

Vzorec naprieč jurisdikciami teda nie je otázkou krajiny. Je to otázka, či pravidlo existovalo vopred a či bol podvod skutočne preukázaný.

Pre prax z toho vyplývajú tri pravidlá.

1. Detektory nenesú dôkazné bremeno. Podvod musí preukázať škola. Súdy uznali závery vyvodené z konkrétnych skutočností: zdroje, ktoré sa ukážu ako neexistujúce, zjavný rozdiel medzi tým, čo študent napíše, a tým, čo dokáže ústne vysvetliť, náhle skoky v úrovni v rámci toho istého textu, priznanie. Študent to potom môže vysvetliť. Samotný štýl písania je slabým základom – poprední nemeckí komentátori práva pochybujú, že môže na takéto zistenie vôbec stačiť. Výstup detektora je v najlepšom prípade dôvodom pozrieť sa bližšie. Miera zlyhania uvedená v Kapitole 1.3 ho robí nepoužiteľným ako dôkaz.
2. Pravidlá musia byť jasné pred hodnotením, nie až po ňom. Neobstojí ani plošný zákaz, ani plošné povolenie. Funguje vyhlásenie o samostatnej práci s doložkou o UI, spolu s povinnosťou uviesť, čo bolo použité. Uvádzanie použitia namiesto zákazu.
3. Známkovanie zostáva v rukách človeka. Ľudia majú právo nebyť predmetom rozhodnutí s právnymi účinkami, ktoré prijíma výlučne stroj, a školy nemajú právny základ na prijímanie takýchto rozhodnutí softvérom; známka je takýmto rozhodnutím. Nemecká Stála konferencia ministrov školstva a kultúry to formuluje ešte dôraznejšie: hodnotenie je úloha, ktorú môžu vykonávať len učitelia. Rozhodujúce je, že formálne odklepnutie návrhu UI sa nepočíta ako ľudské rozhodnutie. Zistenie, že ľudia sa často riadia chybnou spätnou väzbou od UI, je preto právnym aj pedagogickým problémom.

„Každý experimentuje sám, takže pravidlá sa menia z hodiny na hodinu.“

Právo, etika a didaktika sa tak zhodujú na rovnakej odpovedi: hodnotiť treba proces, nielen výsledok.

Skutočná adresa zodpovednosti

V reakcii na to Nemecko zaviedlo štátom poskytované školské prostredia UI. Ide o preverené platformy s vyjednanými zmluvami, namiesto toho, aby sa učitelia museli sami prihlasovať do hocijakého bezplatného nástroja. Hoci tieto platformy riešia problémy, ktoré jednotlivý učiteľ nedokáže vyriešiť sám, stále čelia kritike, pokiaľ ide o spôsob ich riadenia, o to, či ich učitelia skutočne prijímajú, a o spoľahlivosť hodnotení, ktoré podporujú. Keďže sa zavádzanie v jednotlivých spolkových krajinách líši, bude istý čas trvať, kým sa ukáže, ako sa učiteľom s týmito

platformami darí.

To, čo je na tom skutočne osobité, je užšie, než sa môže na prvý pohľad zdať, a stojí za to to presne pomenovať. Nemecko je jediný systém, ktorý sme našli, v ktorom platformu sám vyvíja a prevádzkuje verejný subjekt – FWU, ktorú vlastnia spolkové krajiny – s technickými dodávateľmi. Francúzsko poskytuje adaptívny precvičovací softvér pre celý ročník, no jeho vytvorenie zadalo externe: jedna súkromná firma napísala softvér, druhá hostuje dáta. Viaceré ďalšie krajiny si kúpili prístup ku komerčným chatbotom; väčšina ostatných ponúka iba usmernenia.

Vybudovať si to sám automaticky neznamená väčšiu kontrolu. Nemecká platforma beží, ako upozornilo jedno odvetvové združenie, na tých istých komerčných jazykových modeloch na európskych serveroch ako platformy všetkých ostatných. Francúzsky systém je naproti tomu hostovaný vo Francúzsku pod najvyšším bezpečnostným certifikátom, aký vydáva francúzsky štát. Jedna krajina si postavila povrch a prenajíma si motor, druhá si kúpila softvér, ale ponechala si kľúče od budovy. Ani jedna z možností jednoznačne nepredstavuje „suverénnejšiu“ voľbu, čo stojí za zapamätanie predtým, než tento pojem použijete.

Holandsko zvolilo iný prístup a stojí za to o ňom vedieť, pretože ponúka úprimnejšiu odpoveď na tú istú otázku. Namiesto budovania alebo nákupu spojili holandské školy a univerzity sily a nechali si formálne posúdiť veľkých poskytovateľov. Pri preskúmaní asistenta UI od Microsoftu zistili dva problémy, ktoré sa nepodarilo vyriešiť: kritériá automatického filtra obsahu, ktoré poskytovateľ odmietol zverejniť, a uchovávanie osemnástich mesiacov diagnostických údajov, ktoré nebolo možné odôvodniť. Rokovali. V marci 2026 však poskytovateľ odmietol čokoľvek zmeniť. Hodnotenie tak zostáva „jantárové“ (podmienečné) a holandským školám sa odporúča postupovať opatrne a posudzovať jednotlivé prípady vlastným úsudkom namiesto plošného schválenia. Jedna krajina odstránila riziko tým, že si ho obišla vlastnou stavbou, druhá sa pozrela bližšie a rozhodla sa, že ešte nie je pripravená. Oba prístupy ponúkajú riešenia problému, ktorý bol načrtnutý na začiatku tejto kapitoly.

Porovnanie objasňuje ešte jednu vec. Sťažnosť, že učitelia uprednostňujú bezplatný chatbot pred oficiálnym, nie je dôsledkom zlyhania implementácie v Nemecku. V Estónsku, kde štát vyjednal prístup pre študentov stredných škôl, používala sedem mesiacov po spustení programu oficiálny chatbot týždenne len sotva tretina z nich. Ukázalo sa, že väčšina z nich používala bezplatné nástroje ešte pred spustením programu. Všade preverené prostredie súperí s tým pohodlnejším. Poskytnutie oficiálneho nástroja je nevyhnutné. Nie je to však postačujúce.

Štrukturálny bod však platí naďalej: súlad s predpismi je podmienkou, ktorá umožňuje, nie prekážkou. Pamätáte si, čo zaznelo v Kapitole 1.2? Školy s jasnými pravidlami mali viac učiteľov, ktorí UI používali – a celkovo ušetrili viac času. Pravidlá používanie nespomalili.

Revision #14
Created 2026-09-01 09:13:36 UTC by Alexander
Updated 2026-10-20 15:31:42 UTC by Alexander